

Agnieszka Borowska¹, Alicja Stolarska²,
Instytut Ekonomii i Finansów,
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ZMIANY NA RYNKU PRACY W POLSCE PO 2019 ROKU W UJĘCIU SEKTOROWYM

Wstęp

Jak wynika z raportu Międzynarodowej Organizacji Pracy w skutek COVID-19 na całym świecie zakłócone zostały rynki pracy. W 2020 roku liczba godzin pracy w ujęciu globalnym zmniejszyła się aż o 8,8%, czyli o 255 mln miejsc pracy (przy 48 godzinnym tygodniu pracy). Do 6,5%, czyli o 1,1 p. p. wzrosła stopa globalnego bezrobocia. Straty godzin pracy były jednocześnie 4-krotnie większe niż miało to miejsce podczas światowego kryzysu finansowego w 2009 roku. W zależności od przyjętej strategii poszczególnych państw, przełożyło się to bezpośrednio na utratę zatrudnienia oraz skracanie czasu pracy. Stosunkowo największy spadek zatrudnienia odnotowano w obydwu Amerykach, najmniejszy natomiast miał miejsce w Europie i Azji Środkowej, gdzie raczej skracano czas pracy. Zmniejszenie godzin pracy w największym stopniu dotyczyło Ameryki Łacińskiej i Karaibów oraz Europy Południowej i Azji Południowej. W odniesieniu do poszczególnych grup zawodowych utrata zatrudnienia dotyczyła w większym stopniu kobiet, młodych pracowników oraz osób samozatrudnionych. Niekorzystna sytuacja na rynku pracy przełożyła się na znaczny spadek dochodów z pracy, które globalnie zmniejszyły się przeciętnie o 8,3%, czyli 4,4% światowego PKB. Pogorszenie sytuacji ekonomicznej ludności było również zróżnicowane w poszczególnych regionach i krajach, gdzie stosunkowo największa utrata dochodów z pracy nastąpiła w obu Amerykach (o 10,3%), najmniejszą natomiast (o 6,6%) odnotowano w państwach Azji i na Pacyfiku³.

W kolejnych okresach prognozuje się dalszy deficyt pracy a ONZ szacuje, że spowoduje to pogłębienie nierówności dochodowych, krzywdzących nieproporcjonalnie pracowników o niskich kwalifikacjach i wykonujących proste pra-

¹ dr hab. inż., agnieszka_borowska@sggw.edu.pl, ORCID: 0000-0003-0354-3281

² dr inż., alicja_stolarska@sggw.edu.pl, ORCID: 0000-0002-9546-8292

³ International Labour Organization (2021 a). *ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Seventh edition*. <https://www.ilo.org>.

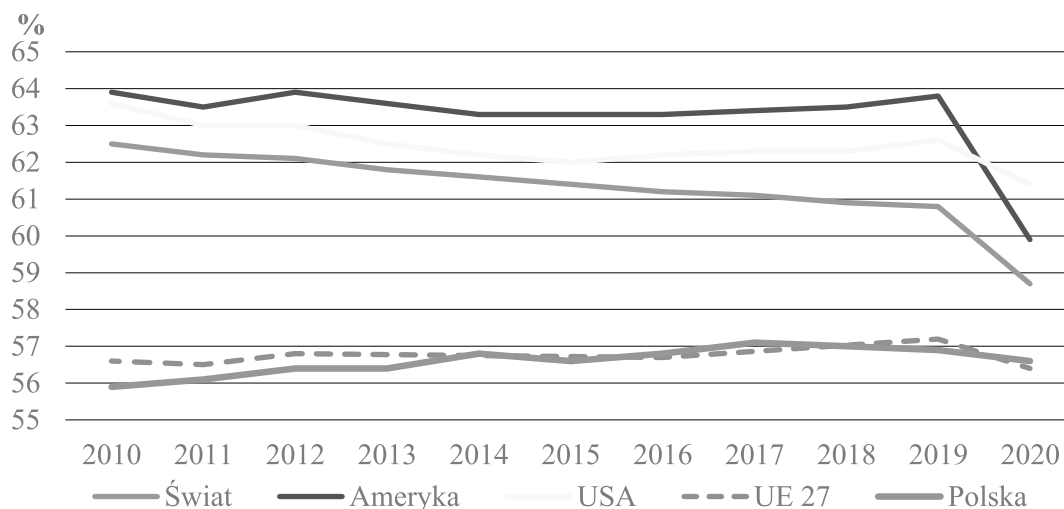
ce. Nastąpi destabilizacja sytuacji na świecie i znaczne zwiększenie liczby osób znajdujących się w skrajnym ubóstwie, nawet o 160 milionów osób do 2030 roku. W największej mierze dotyczyć to będzie biednych mieszkańców Afryki Subsaharyjskiej i Azji Południowej⁴.

Według Weder di Mauro⁵ w wyniku zakłóceń spowodowanych pandemią COVID-19 zagrożone mogą zostać procesy globalizacji i integracji.

Globalne tendencje aktywności zawodowej

Rynek pracy na całym świecie podlega permanentnym przeobrażeniom, co częściowo jest również związane z fluktuacjami mającymi miejsce w gospodarce. Zmiany nie są jednokierunkowe w poszczególnych regionach oraz segmentach tego rynku⁶, pomiędzy którymi występują ograniczenia mobilności siły roboczej, wynikające m.in. z konieczności posiadania konkretnych kwalifikacji, uwarunkowań kulturowych i obyczajowych bądź sztucznie w tym celu stworzonych wymagań⁷.

Niekorzystna sytuacja na rynku pracy po 2019 roku wpłynęła na zwiększenie bierności zawodowej ludności i blisko 3,5 procentowy spadek wskaźnika aktywności zawodowej w wymiarze globalnym, ale zarówno jego poziom, jak i mające miejsce w ostatnim dziesięcioleciu tendencje były zróżnicowane w poszczególnych częściach świata (Rys. 1).

Rys. 1. Zmiany wskaźnika aktywności zawodowej osób w wieku 15+ w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ILOSTAT, pobrane z: <https://www.ilo.org>

⁴ World Economic Situation and Prospects 2020. New York: United Nations. <https://www.un.org>

⁵ Weder di Mauro B. (2020). Macroeconomics of the flu W: Baldwin, R., Weder di Mauro, B. (red.), Economics in the Time of COVID-19, London: Centre for Economic Policy Research (CEPR), s. 31-35.

⁶ Kryńska, E. (1995). Podziały rynku pracy. Koncepcje segmentacji, *Acta Universitatis Lodzianis, Folia Oeconomica*, 137, s. 15-30.

⁷ Kryńska, E. (2000). *Mobilność zasobów pracy*, Warszawa: Wydawnictwo IPiSS, s. 15-30.

Po 2010 roku malał przeciętnie na świecie poziom wskaźnika aktywności zawodowej osób powyżej 15-go roku życia, niemniej tempo tego spadku było znacznie mniejsze w latach 2010-2019 (średnio o 0,2 p. p. rocznie) niż po 2019 roku, kiedy spadek przekroczył 2 p. p. i był największy w przypadku Ameryki (ogółem) gdzie wyniósł blisko 4 p. p.

Zarówno w przypadku Unii Europejskiej, jak i Polski, po 2010 roku obserwowano niewielki wzrost wskaźnika aktywności zawodowej ludności powyżej 15-go roku życia, chociaż jego poziom był niższy niż przeciętnie na świecie. Tendencja wzrostowa odwróciła się po 2019 roku, przy czym tempo spadku w Polsce było wolniejsze niż w innych krajach UE. Wynikało to m. in. z samej struktury i specyfiki rynku pracy oraz ograniczania godzin pracy zamiast zwalniania pracowników, a także wsparcia finansowego dla przedsiębiorców, którzy w Polsce prowadzą głównie działalność jednoosobową lub przedsiębiorstwa rodzinne (PFR, 2021). Jest to spójne z przewidywaniami, według których wpływ COVID-19 na polski rynek pracy nie będzie tak negatywny, jak w innych krajach⁸.

W czerwcu 2021 roku zharmonizowana stopa bezrobocia według danych Eurostat (wyrównana sezonowo) wyniosła dla Polski 3,6%, podczas gdy dla UE stanowiła 7,1%, a w przypadku Grecji i Hiszpanii przekraczała 15%⁹.

Ostatnie badania Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO) potwierdzają dalsze nierównomierności skutków kryzysu w zależności od kraju, miejsca i rodzaju pracy oraz jej charakterystyki. Wskazywane są sektory działalności w najgorszej sytuacji: usługi noclegowe i gastronomiczne oraz towarzyszące turystyce, usługi w zakresie kultury i sztuki, handel, budownictwo i te rodzaje działalności, w których funkcjonuje dużo małych podmiotów, nieposiadających znacznych zasobów kapitałowych, a także w przypadku osób pracujących bez formalnego zatrudnienia. Prognozuje się stopniową poprawę sytuacji wraz z postępem szczepień, ale przewidywany jest również dalszy globalny niedobór miejsc pracy na poziomie 75 mln etatów w 2021 roku i 23 mln etatów w 2022 roku. Wskazywane są rosnące dysproporcje na rynku pracy, również pod względem płci i podkreślany fakt, że na będące przeciętnie w gorszej sytuacji zawodowej kobiety, „spada” dodatkowo obowiązek zwiększonej opieki nad dziećmi w sytuacji pandemii i związanych z nią ograniczeń. Często pracują one też w zawodach stwarzających większe zagrożenie dla zdrowia. Może to wpłynąć na ich dłuższe wyłączenie z rynku pracy, niezależnie od kraju, sektora, zawodu czy rodzaju zatrudnienia¹⁰.

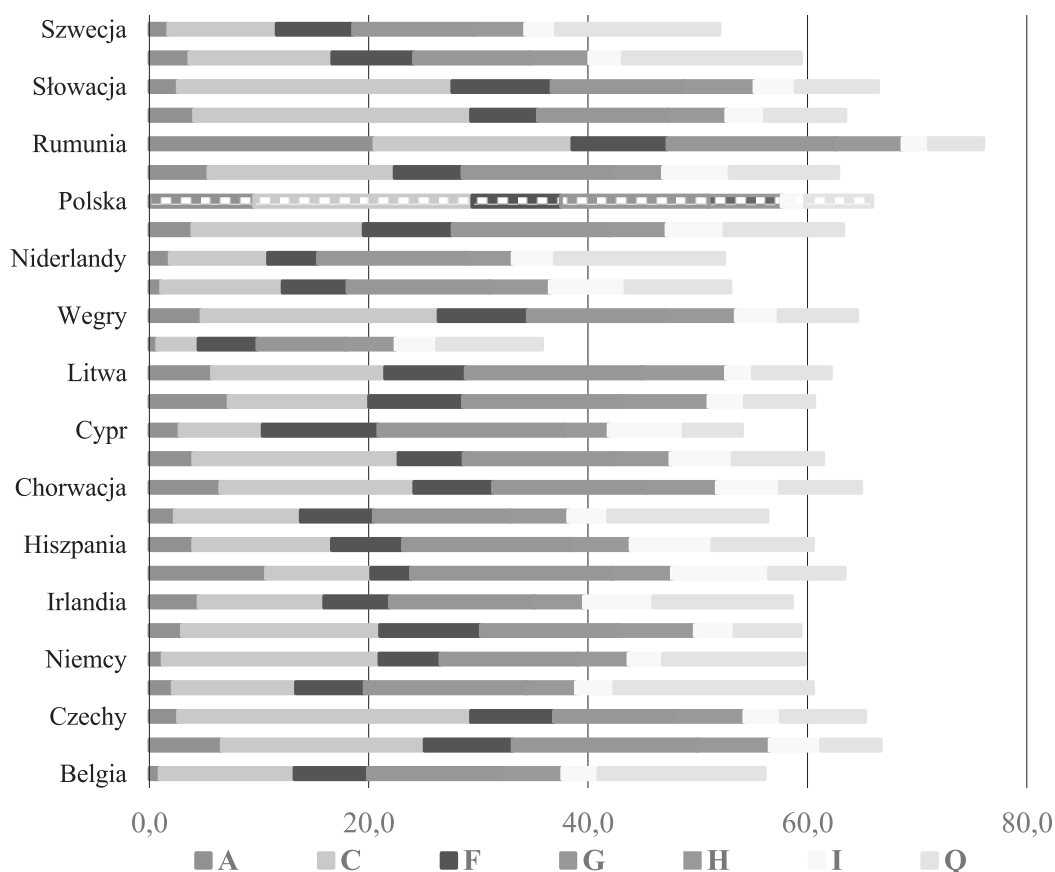
⁸ Economic and Political Risk Evaluator. A framework for forecasting economic and geopolitical risks. Oxford Economics. (2020); World Economic prospects. Oxford Economics (2021). <https://www.oxfordeconomics.com>

⁹ Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne – Unia Europejska. Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w lipcu 2021 r. GUS (2021d), <https://www.stat.gov.pl>

¹⁰ World Employment and Social Outlook: Trends 2021. International Labour Office, Geneva: International Labour Organization (2021 b).

Ogólna charakterystyka polskiego rynku pracy

Struktura zatrudnienia w Polsce jest odmienna niż w innych krajach UE (Rys. 2.), co bywa łączone z wcześniejszym systemem gospodarki centralnie planowanej i niedoborem zasobów kapitału. Na rynek pracy oddziałuje wiele czynników o charakterze demograficznym, ekonomicznym, ale i politycznym, również w skali globalnej¹¹.

Rys. 2. Zróżnicowanie odsetka zatrudnienia według wybranych rodzajów działalności* w krajach UE w 2020 roku [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat: Employment by sex, age and economic activity. <https://eurostat.ec.europa.eu>

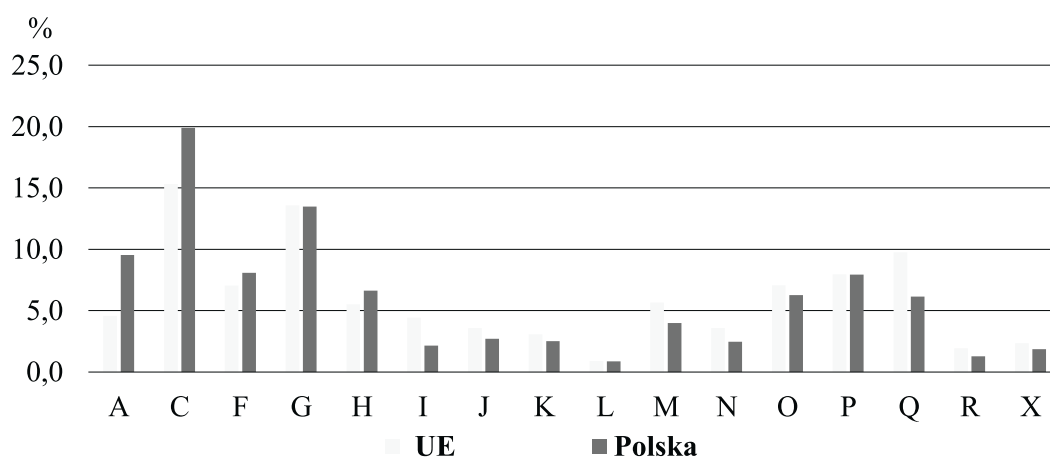
* A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; C – przemysł; F - budownictwo; G - handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych; H - transport i gospodarka magazynowa; I – zakwaterowanie i gastronomia; Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

W strukturze zatrudnienia w Polsce przeważają zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym (19,9% w 2020 r.), gdzie duże znaczenie odgrywa przemysł spożywczy. Kolejnym ważnym rodzajem działalności jest handel hurtowy i detalicz-

¹¹ Hybel, J. (2003). *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rynku pracy w Polsce w perspektywie integracji z UE*, Warszawa: Wydawnictwo SGGW.

ny, łącznie z naprawą pojazdów samochodowych (13,5%), a następnie: rolnictwo z leśnictwem, łowiectwem i rybactwem (9,5%), dla którego odsetek zatrudnionych jest najbardziej zróżnicowany wśród państw UE (współczynnik zmienności przekracza 88%), a wartości dla Polski są jednymi z najwyższych (po Rumunii i Grecji). Ważne grupy w strukturze polskiego zatrudnienia stanowią też pracujący w budownictwie (8,1% w 2020 r.) oraz transporcie i gospodarce magazynowej (6,6%).

Znaczny wciąż odsetek zatrudnionych w polskim rolnictwie świadczy o występujących rozbieżnościach sektorowej struktury gospodarki pomiędzy Polską a innymi krajami UE (Rys. 3.) i konieczności niwelacji występującego dysonansu, jako że zmniejszanie udziału rolniczego zatrudnienia na korzyść rozwoju usług, postrzegane jest jako jeden z symptomów rozwoju i innowacyjności gospodarki¹².

Rys. 3. Sektorowa struktura zatrudnienia w Polsce na tle UE w 2020 roku [%]¹³

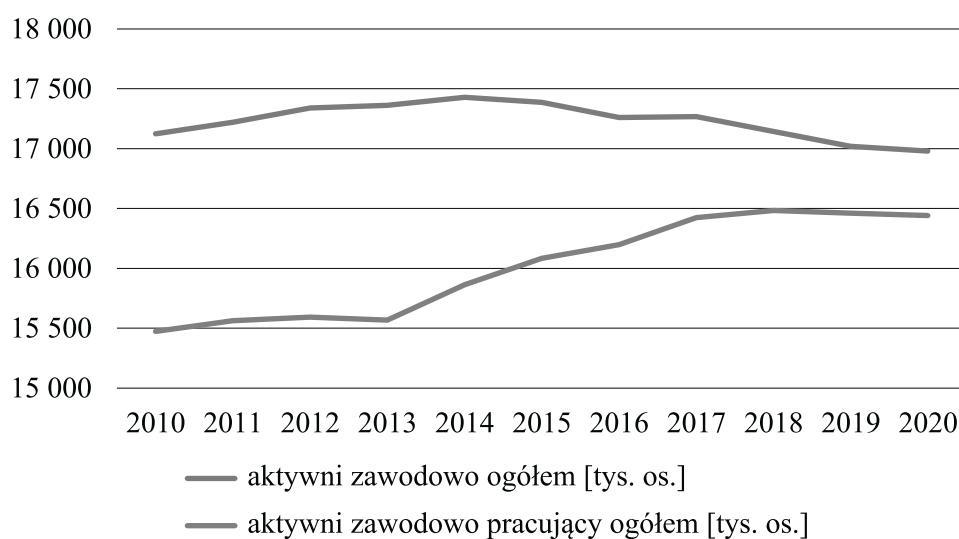
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat: Employment by sex, age and economic activity, [https:// eurostat.ec.europa.eu](https://eurostat.ec.europa.eu)

Polski rynek pracy charakteryzuje nie tylko ogólnie mniejszy udział sektorów usługowych w porównaniu do przeciętnych wartości w UE, ale różnice dotyczą też odmiennej specyfiki np. systemów opieki zdrowotnej czy większego znaczenia usług turystycznych i towarzyszących.

Przed 2019 rokiem rosła liczba osób pracujących w Polsce, pomimo malejącej w ostatnich latach liczby osób aktywnych zawodowo (Rys. 4.).

¹² Drążkiewicz, J., Kusideł, E., Jakubowska, K., Penszko, P., Gajdos, A., Schimanek, T. (2010). *Wpływ polityki spójności na poziom i jakość zatrudnienia w Polsce*, Warszawa: PAG Uniconsult, s. 26-30.

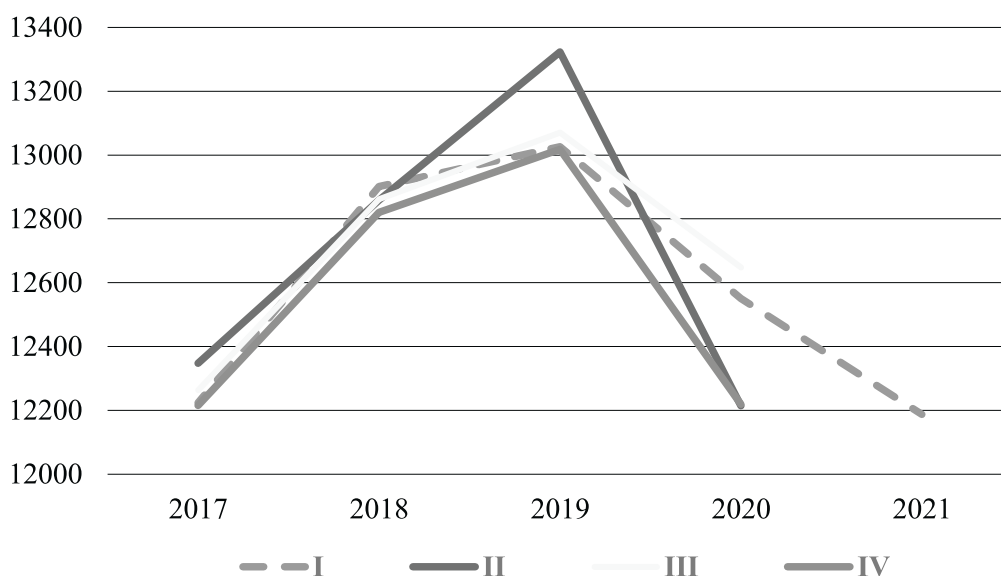
¹³ A-Q jak na Rys. 2; J-informacja i komunikacja; K-działalność finansowa i ubezpieczeniowa; L-obsluga rynku nieruchomości; M-działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; N-usługi administracyjne i działalność wspierająca; O-administracja publiczna i obrona narodowa oraz obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; P-edukacja; R-kultura, rozrywka, rekreacja; X-pozostałe.

Rys. 4. Liczba osób aktywnych zawodowo w Polsce w latach 2010-2020 [tys.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, <https://www.stat.gov.pl>

W 2020 roku nastąpiło załamanie rosnącej wcześniej tendencji i liczba pracujących zmalała o 19 tysięcy osób w stosunku do poprzedniego roku. Jednocześnie o blisko 3% zmniejszyła się liczba osób pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy. Na koniec I kwartału 2021 roku zmniejszyła się według danych GUS o 2,9% liczba zajętych miejsc pracy w stosunku do I kwartału 2020 roku. Zlikwidowano wówczas ponad 70 tys. miejsc pracy, z czego 23,8% w związku z pandemią COVID-19. Największy spadek liczby pracujących odnotowano w II kwartale 2020 roku (Rys. 5.).

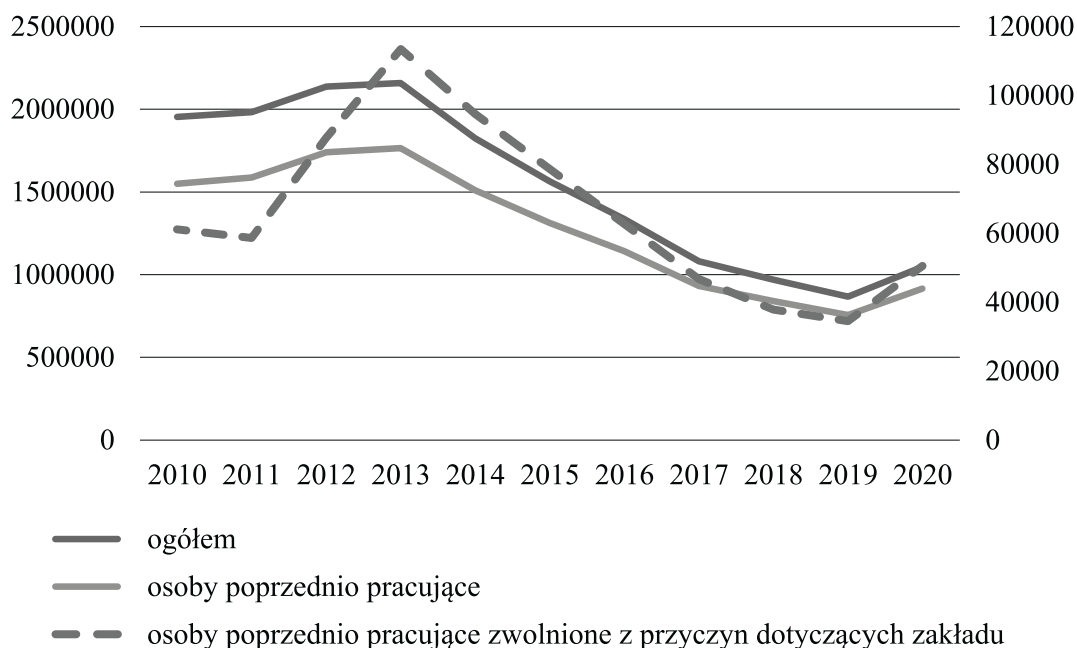

Rys. 5. Zmiany liczby pracujących w Polsce według kwartałów, w podmiotach zatrudniających przynajmniej 1 osobę [tys.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS: Wpływ epidemii COVID-19 na wybrane elementy rynku pracy w Polsce w pierwszym kwartale 2021 r. <https://www.stat.gov.pl>

Sytuacja na rynku pracy w kolejnym roku zaczęła się powoli stabilizować i na koniec II kwartału 2021 roku odnotowano niewielki (o 0,3%) wzrost liczby pracujących ogółem w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku¹⁴.

Zmniejszenie liczby pracujących w 2020 roku przełożyło się na wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Polsce o ponad 180 tys. osób, wśród których 46,7% stanowili zwolnieni z przyczyn zakładu pracy (Rys. 6.).

Rys. 6. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Polsce w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS. <https://www.stat.gov.pl>

Stopa bezrobocia rejestrowanego, mierzona udziałem bezrobotnych zarejestrowanych w ludności cywilnej aktywnej zawodowo, zwiększyła się przeciętnie z 5,4% w 2019 roku do 5,9% w 2020 roku oraz 6,2% w okresie styczeń-sierpień 2021 roku. Najwyższe wartości (6,5%) odnotowano w styczniu i lutym 2021 roku a stosunkowo największy wzrost, porównując do analogicznego okresu poprzedniego roku (o 1,1 p. p.) w październiku 2020 roku¹⁵.

Zmiany zatrudnienia w Polsce w ujęciu sektorowym

Jak wynika z danych Eurostatu, z powodu pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 nastąpiło wiele negatywnych zmian na rynku pracy, które były bardziej dotkliwe dla osób młodych, pracowników sezonowych oraz kobiet¹⁶. Ich asymetria dotyczyła również poszczególnych rodzajów działalności, co przekładało się na sytuację regionów i państw o większym udziale zagrożonych sektorów,

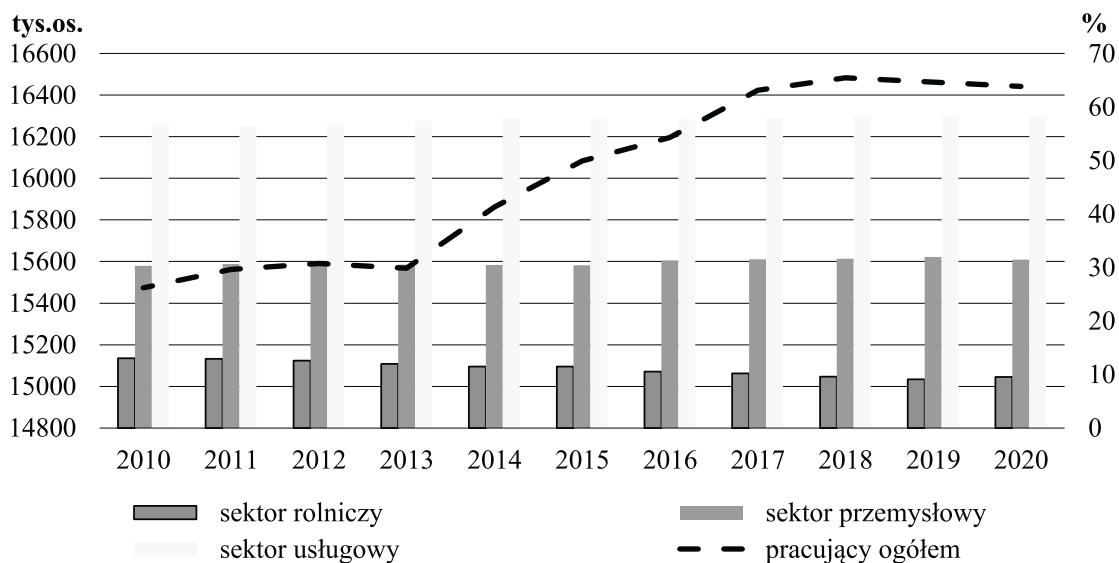
¹⁴ Biuletyn Statystyczny nr 7/2021, GUS (2021 a). <https://www.stat.gov.pl>

¹⁵ Biuletyn Statystyczny nr 8/2021, GUS (2021b). <https://www.stat.gov.pl>

¹⁶ Key figures on Europe - 2021 edition, European Union (2021 b). <https://eurostat.ec.europa.eu>

np. usług związanych z szeroko pojętą turystyką i rekreacją. Generalnie obniżeniu ulegały też będące na niskim poziomie wskaźniki samozatrudnienia, chociaż w niektórych regionach wzrosły¹⁷.

W Polsce po 2019 roku zaobserwowano ogólnie niewielkie zmniejszenie się odsetka zatrudnionych w działalności przemysłowej, przy jednoczesnym wzroście (o 0,4 p. p. w 2020 r.) udziału pracujących w sektorze rolniczym, w tym w leśnictwie. Odsetek zatrudnionych w usługach pozostał na względnie nie zmienionym poziomie, chociaż ich liczba zmalała o 12 tys. osób (Rys. 7.).

Rys. 7. Pracujący ogółem w Polsce [tys. os.] i odsetek pracujących według sektorów [%] w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS. <https://www.swaid.stat.gov.pl>

Uwzględniając podział według rodzajów działalności zgodny z polską klasyfikacją działalności – PKD 2007¹⁸, w Polsce dominują zatrudnieni w przetwórstwie przemysłowym (27,3% w 2019 r.), a następnie w sekcji G (handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 16,2%). Wiele miejsc pracy dostarcza też edukacja (10,3%), transport i magazynowanie (6,9%), a także opieka zdrowotna i pomoc społeczna (6,5%) oraz budownictwo (6,1%) i administracja publiczna (5,8%). W porównaniu do lat wcześniejszych zaobserwowano wzrost odsetka zatrudnionych w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz w usługach administrowania i towarzyszących, a także związanych z transportem i magazynowaniem. W stosunku do 2010 roku aż o blisko 1/3 zwiększył się odsetek miejsc pracy w sekcji J (informacja i komunikacja).

Z uwagi na zróżnicowanie uwarunkowań i determinant prowadzenia poszczególnych rodzajów działalności gospodarczej, nie wszystkie sektory zareagowały tak samo w wyniku pandemii. Największe spadki liczby pracujących w Polsce po

¹⁷ Eurostat regional yearbook, European Union (2021 a). <https://eurostat.ec.europa.eu>

¹⁸ https://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/pkd_07/pkd_07.htm

Tab. 1. Zmniejszenie liczby pracujących według wybranych rodzajów działalności w Polsce [tys. os.]

Wyszczególnienie	2019 XII	2020 I	2020 II	2020 III	2020 IV	2020 V	2020 VI	2020 VII	2020 VIII	2020 IX	2020 X	2020 XI	2020 XII	2021 I	2021 II	2020 II = 100
Ogółem	6 721	6 757	6 764	6 750	6 702	6 662	6 657	6 652	6 649	6 660	6 674	6 688	6 683	6 633	6 647	98,3
przemysł	2 846	2 854	2 857	2 853	2 834	2 817	2 813	2 804	2 801	2 803	2 807	2 810	2 805	2 800	2 805	98,2
w tym: górnictwo i wydobywanie	135	135	135	134	133	133	133	132	132	131	131	131	130	130	130	96,2
przetwórstwo przemysłowe	2 458	2 464	2 467	2 463	2 445	2 429	2 425	2 417	2 415	2 417	2 422	2 424	2 420	2 416	2 421	98,1
w tym: produkcja odzieży	65	63	63	62	61	61	61	60	60	60	59	59	59	55	54	86,5
produkcja skór i wyrobów	20	19	19	19	19	18	18	18	18	18	18	18	18	16	16	83,1
poligrafia	41	40	40	40	40	39	39	39	39	39	39	39	39	38	38	95,0
produkcja metali	66	66	66	67	66	66	66	65	65	64	64	64	63	63	63	94,7
produkcja maszyn i urządzeń	128	126	127	126	126	125	125	123	123	123	123	123	122	123	123	96,9
produkcja pojazdów i sprzętu	266	267	268	267	265	262	261	257,0	255	255	255	255	255	255	255	94,4
produkcja energii i nośn. ciepła	120	120	120	120	120	120	120	119	119	118	118	118	118	117	117	97,7
budownictwo	457	463	464	464	463	461	461	461	460	462	461	461	459	457	457	98,6
w tym: budynków	163	163	163	163	162	161	162	161	161	162	161	162	161	158	158	96,8
handel i naprawa pojazdów	1 397	1 390	1 391	1 391	1 382	1 374	1 373	1 374	1 373	1 373	1 375	1 378	1 380	1 360	1 367	98,2
w tym: pojazdami i ich naprawa	115	118	118	118	116	115	115	115	115	115	115	115	115	112	113	95,9
handel detaliczny	757	746	746	744	739	735	735	736	736	735	736	739	741	725	730	97,9
zakwaterowanie i gastronomia	153	157	158	157	153	151	151	152	152	152	151	150	150	138	138	87,3
obsługa rynku nieruchomości	100	100	100	100	100	99	100	99	99	99	99	98	98	96	96	96,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie Biuletynu Statystycznego GUS, nr 7/2021. <https://www.stat.gov.pl>

2019 roku odnotowano w produkcji skór i wyrobów ze skóry (o blisko 17% w okresie II kw. 2020- II kw. 2021), produkcji odzieży (o 13,5%) oraz zakwaterowaniu i gastronomii (o 12,7%), następnie w produkcji pojazdów i sprzętu transportowego (o 5,6%)¹⁹ oraz handlu nimi, a także w produkcji metali i poligrafii (Tab. 1.).

Wzrost popytu na rynku mieszkań, związany m.in. z koniecznością nauki i pracy zdalnej, pogorszeniem sytuacji gospodarczej oraz drastycznym obniżeniem oprocentowania lokat bankowych i niepewnością inwestowania spowodował, że tylko o 1,4% zmalała liczba osób pracujących w budownictwie.

W niektórych rodzajach działalności odnotowano niewielki wzrost zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w Polsce (Tab. 2.).

O 3% (w okresie II kw. 2020 – II kw. 2021) zwiększyła się liczba pracujących przy produkcji wyrobów tytoniowych, a o 2,7% w gospodarce odpadami i odzysku surowców wtórnych. Zwiększenie liczby pracujących o 2,4% dotyczyło sekcji J (komunikacja i informacja), a o 1,5% w przypadku usług magazynowania i wspomagających transport. Wzrost zatrudnienia w Polsce odnotowano również przy produkcji wyrobów farmaceutycznych, chemikaliów, wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych oraz w towarowym transporcie lądowym, a także przy produkcji papieru i wyrobów z niego.

Różnokierunkowe zmiany w poszczególnych sektorach rynku pracy w Polsce są spójne z przyjętymi założeniami odnośnie subwencji finansowej dla przedsiębiorstw w ramach ich wsparcia z powodu COVID-19, gdzie szczegółowo podano 60 rodzajów działalności (kodów PKD) najbardziej zagrożonych i wymagających pomocy²⁰. Oprócz już wymienianych, wskazać można m.in.: sprzedaż detaliczną (w tym na targowiskach) roślin, nasion i nawozów, odzieży, obuwia i żywności oraz zwierząt domowych i karmy dla nich, a także transport pasażerski, usługi edukacyjne, fizjoterapeutyczne, związane z działalnością kulturalno-rozrywkową i cateringiem.

Otrzymane wsparcie dla wybranych działalności było istotne nie tylko pod względem ekonomicznym i dla zachowania miejsc pracy. Przyczyniło się też częściowo do wzrostu o 4% w kwietniu 2021 roku ogólnej liczby podmiotów osób fizycznych prowadzących nierolniczą działalność gospodarczą, zarejestrowanych w systemie REGON²¹. Co ciekawe, zwiększyła się też wówczas o 7% liczba zarejestrowanych podmiotów prowadzących działalność z zakresu zakwaterowania i gastronomii oraz o 2% w przypadku działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją. Co prawda są to działalności częściowo o charakterze sezonowym, ale nowe podmioty świadczą o lepszej sytuacji w przypadku Polski, niż zakładano i miało to miejsce w innych krajach.

We wrześniu 2021 roku odnotowano w rejestrze REGON przewagę podmiotów nowo zarejestrowanych nad wyrejestrowanymi niemal we wszystkich sekcjach PKD, za wyjątkiem zakwaterowania i gastronomii, która nie jest jednak podejmo-

¹⁹ Częściowo związane również z zachwianiami i zrywaniem globalnych łańcuchów dostaw, w tym: części, podzespołów i materiałów do produkcji.

²⁰ Program wsparcia finansowego Polskiego Funduszu Rozwoju S.A., PFR (2021). <https://pfr.pl/>

²¹ <https://stat.gov.pl/regon-teryt>

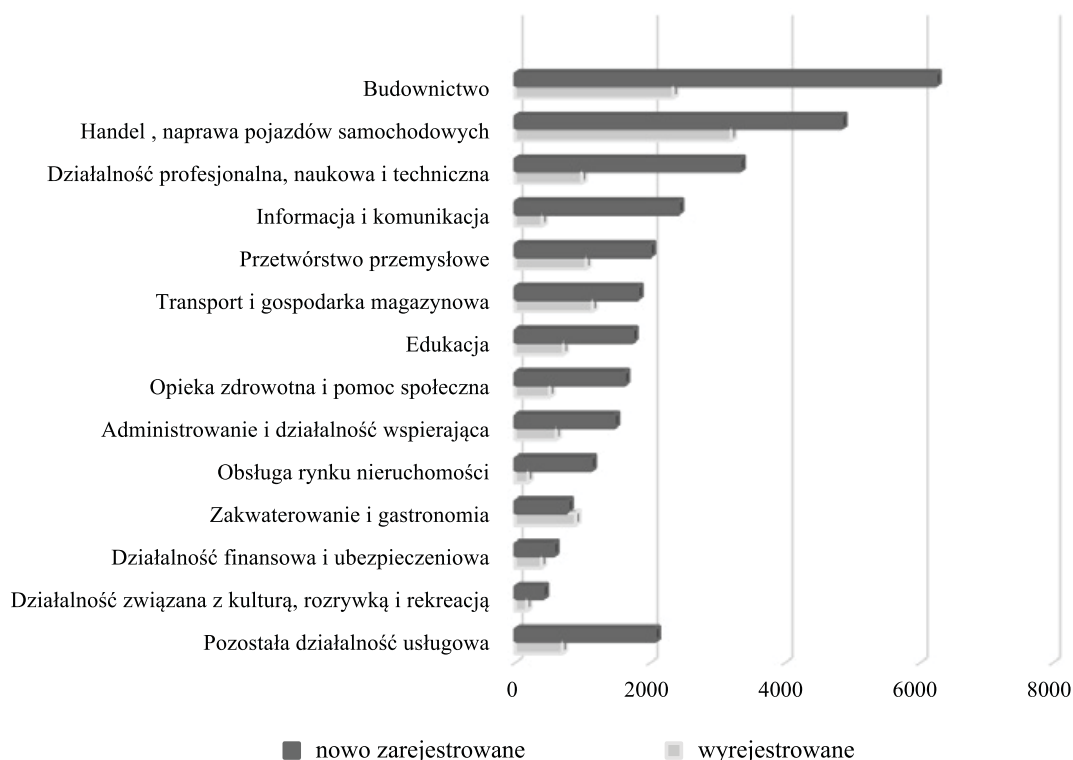
Tab. 2. Wzrost liczby pracujących wg wybranych rodzajów działalności w Polsce [tys. os.]

	2019 XII	2020 I	2020 II	2020 III	2020 IV	2020 V	2020 VI	2020 VII	2020 VIII	2020 IX	2020 X	2020 XI	2020 XII	2021 I	2021 II	2020 II = 100
produkcja wyrobów tytoniowych	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	9	9	9	9	9	103,0
produkcja papieru i wyrobów	62	63	63	63	62	62	62	62	62	62	62	62	63	63	63	100,4
produkcja chemikaliów	80	81	81	81	81	81	81	81	81	81	81	82	82	82	82	101,4
produkcja wyrobów farmaceutycznych	24	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	25	100,6
produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	217	215	215	215	213	212	211	211	212	213	214	214	215	216	218	101,2
gospodarka odpadami; odzysk surowców	64	64	65	65	65	65	65	65	65	66	66	66	66	66	67	102,7
towarowy transport lądowy	405	419	418	418	416	414	414	413	413	415	417	418	418	419	420	100,5
magazynowanie i usługi wspomagające transport	144	146	146	146	145	145	146	145	145	145	146	147	147	148	148	101,5
informacja i komunikacja	256	260	260	261	261	261	260	260	260	261	261	262	262	265	267	102,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie Biuletynu Statystycznego GUS, nr 7/2021. <https://www.stat.gov.pl>

wana z tym samym natężeniem w całym roku, z uwagi na swój sezonowy charakter (Rys. 8.).

Najwięcej nowych podmiotów zarejestrowano z zakresu budownictwa (6234), w którym liczba przedsiębiorstw nowo zarejestrowanych była 2,7-krotnie większa niż wyrejestrowanych. Największą natomiast, bo ponad 6-krotną różnicę pomiędzy liczbą nowych a wyrejestrowanych podmiotów odnotowano w usługach związanych z informacją i komunikacją oraz obsługą rynku nieruchomości (blisko 6-krotną). Przeszło 3-razy więcej nowych podmiotów w stosunku do wyrejestrowanych było w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej a także związanych z opieką zdrowotną i pomocą społeczną. Stosunkowo najmniejsze zmiany dotyczyły działalności finansowej i ubezpieczeniowej.

Rys. 8. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w rejestrze REGON w Polsce według sekcji PKD, we wrześniu 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS: Informacja o podmiotach gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON – wrzesień 2021. <https://www.stat.gov.pl>

Coraz lepsza sytuacja na krajowym rynku pracy w kolejnych miesiącach 2021 roku przełożyła się na poprawę nastrojów konsumenckich (obecnych i przyszłych), odzwierciedlanych za pomocą bieżącego wskaźnika ufności konsumenckiej (BWUK), mierzonego przez GUS jako średnia ocen sytuacji finansowej gospodarstw domowych, ogólnej sytuacji ekonomicznej kraju oraz dokonywania ważnych zakupów. BWUK ukształtował się we wrześniu 2021 roku na poziomie tylko

-13 pkt. wobec powyżej -25 pkt. na początku roku. W ujęciu kwartalnym wynosił: -24,4 w I kwartale, -17,3 w II kwartale i -13,7 w kwartale III 2021 roku²².

Również w ocenie samych przedsiębiorców we wrześniu 2021 roku odnotowano zdecydowane zmniejszenie liczby wskazań sygnalizujących poważne skutki pandemii dla firm, co wyraźnie zaobserwowano też w handlu detalicznym odzieżą i obuwiem, a także w przypadku zakwaterowania i gastronomii²³.

Konkluzje

Po 2019 roku zaobserwowano globalne załamanie się rynków pracy i w efekcie wiele niekorzystnych zmian ekonomiczno-społecznych, do czego w znacznej mierze przyczyniła się pandemia COVID-19. W Polsce również odnotowano zmniejszenie o 19 tys. liczby osób pracujących w 2020 roku, chociaż wcześniej obserwowana była tendencja rosnąca. Zlikwidowano ponad 70 tys. miejsc pracy, z czego 23,8% w związku z pandemią. Zmniejszyła się też (o 3%) liczba pracujących w niepełnym wymiarze czasu pracy. Największe spadki zatrudnienia w Polsce odnotowano w produkcji skór, produkcji odzieży, zakwaterowaniu i gastronomii, produkcji pojazdów i sprzętu oraz handlu nimi, co było m.in. związane z zerwaniem globalnych łańcuchów dostaw i ograniczoną dostępnością elementów i podzespołów do produkcji. W najmniejszym stopniu zmalało zatrudnienie w budownictwie, w którym we wrześniu 2021 roku zaobserwowano już największą liczbę nowych podmiotów gospodarczych. W niektórych branżach, jak: produkcja wyrobów tytoniowych, gospodarka odpadami i odzysk surowców, komunikacja, informacja, magazynowanie i transport oraz produkcja wyrobów farmaceutycznych, chemikaliów, wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, produkcja papieru, towarowy transport lądowy – odnotowano wzrost zatrudnienia.

Odmienna struktura sektorowa polskiego rynku pracy, jego specyfika oraz wsparcie finansowe dla przedsiębiorstw złagodziło skutki pandemii i przyczyniło się nie tylko do ochrony miejsc pracy, ale rejestrowania nowych podmiotów, które we wrześniu 2021 roku przeważały nad wyrejestrowanymi niemal we wszystkich sektorach działalności gospodarczej, za wyjątkiem sezonowych usług noclegowych i towarzyszących gastronomicznych.

Piśmiennictwo:

1. Drażkiewicz, J., Kusideł, E., Jakubowska, K., Penszko, P., Gajdos, A., Schimanek, T. (2010). *Wpływ polityki spójności na poziom i jakość zatrudnienia w Polsce*, Warszawa: PAG Uniconsult.
2. Economic and Political Risk Evaluator. A framework for forecasting economic and geopolitical risks (2020). Oxford Economics. <https://www.oxfordeconomics.com>
3. European Union (2021 a). Eurostat regional yearbook. <https://eurostat.ec.europa.eu>

²² Koniunktura konsumencka – wrzesień 2021 r., GUS (2021c). <https://www.stat.gov.pl>

²³ Wpływ pandemii na koniunkturę gospodarczą – oceny i oczekiwania, GUS (2021e). <https://www.stat.gov.pl>

4. European Union (2021 b). Key figures on Europe – 2021 edition. [https:// eurostat.ec.europa.eu](https://eurostat.ec.europa.eu)
5. Eurostat. Employment by sex, age and economic activity. [https:// eurostat.ec.europa.eu](https://eurostat.ec.europa.eu)
6. GUS (2021 a). Biuletyn Statystyczny nr 7/2021. <https://www.stat.gov.pl>
7. GUS (2021b). Biuletyn Statystyczny nr 8/2021. <https://www.stat.gov.pl>
8. GUS (2021c). Koniunktura konsumencka – wrzesień 2021 r. <https://www.stat.gov.pl>
9. GUS (2021d). Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne – Unia Europejska. W: GUS, *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w lipcu 2021 r.* <https://www.stat.gov.pl>
10. GUS (2021e). Wpływ pandemii na koniunkturę gospodarczą – oceny i oczekiwania. <https://www.stat.gov.pl>
11. GUS. Rynek pracy. <https://www.stat.gov.pl>
12. GUS. Wpływ epidemii COVID-19 na wybrane elementy rynku pracy w Polsce w pierwszym kwartale 2021 r. <https://www.stat.gov.pl>
13. https://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/pkd_07/pkd_07.htm.
14. <https://stat.gov.pl/regon-teryt/>.
15. <https://www.swaid.stat.gov.pl>.
16. Hybel, J. (2003). *Ekonomiczne uwarunkowania rozwoju rynku pracy w Polsce w perspektywie integracji z UE*, Warszawa: Wydawnictwo SGGW.
17. ILOSTAT. Labour statistics. <https://www.ilo.org>
18. International Labour Organization (2021 a). ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Seventh edition. <https://www.ilo.org>
19. International Labour Organization (2021 b). World Employment and Social Outlook: Trends 2021. International Labour Office, Geneva.
20. Kryńska, E. (1995). Podziały rynku pracy. Koncepcje segmentacji *Acta Universitatis Lodziensis, Folia Oeconomica*, 137.
21. Kryńska, E. (2000). *Mobilność zasobów pracy*, Warszawa: Wydawnictwo IPiSS.
22. PFR (2021). Program wsparcia finansowego Polskiego Funduszu Rozwoju S.A. <https://pfr.pl/>
23. United Nations (2020). World Economic Situation and Prospects 2020. New York. <https://www.un.org>
24. Weder di Mauro, B. (2020). Macroeconomics of the flu. W: R. Baldwin, B. Weder di Mauro (red.), *Economics in the Time of COVID-19*, London: Centre for Economic Policy Research (CEPR).
25. World Economic prospects. (2021). Oxford Economics. <https://www.oxfordeconomics.com>

Streszczenie

Celem przeprowadzonych rozważań i analiz była identyfikacja zmian zachodzących na rynku pracy w Polsce po 2019 roku w odniesieniu do uwarunkowań i przeobrażeń globalnych, w tym w UE, związanych w dużej mierze z pandemią Covid-19. Oprócz przeglądu dostępnej literatury posłużono się danymi Eurostatu, Ilostatu, GUS-u i informacjami z rejestru REGON. Wykorzystano analizy zawarte w Eurostatistics oraz Polskiego Funduszu Rozwoju S.A. a także aktualne dane z Biuletynów Statystycznych i wyników badań koniunktury gospodarczej i konsumenckiej GUS. W celu określenia odmienności polskiej struktury sektorowej zatrudnienia wykorzystano syntetyczną miarę jaką jest współczynnik zmienności.

W toku wykonanych badań stwierdzono mniejsze nasilenie negatywnych zmiany na rynku pracy w Polsce w stosunku do zmian w innych krajach UE oraz w wymiarze globalnym. Wynika to nie tylko z odmiennej specyfiki polskiego rynku pracy, w tym innej jego struktury sektorowej oraz większego odsetka przedsiębiorstw jednoosobowych i podmiotów o charakterze rodzinnym, ale związane jest również ze wsparciem finansowym dla przedsiębiorstw z powodu pandemii COVID-19. Od II kwartału 2021 roku zaobserwowano poprawę sytuacji na polskim rynku pracy i związaną z tym poprawę nastrojów przedsiębiorców oraz konsumentów.

Słowa kluczowe: rynek pracy, zatrudnienie, sektory, zmiany, zróżnicowanie